אנגעפירט פון׳ם לערער פארבאנד פון די אידישע וועלטלאכע שולן אין וויניפעג

טרוימער און קעמפער

ראָזע לוקסעמבורג

מיר האָבן אייך, קינדער, מיט אייניקע וואָכן צוריק דערציילט וועגן איינעם פון די גרעסטע ארבעטער פירער, קארל ליבקנעכט, וועלכער איז אויף א מערדערלאכן אופן דער׳הרג׳עט געוואָרן דורך דייטשע אָפיצערן. צוזאמען מיט ק. ליבקנעכטן איז אויך דער׳הרג׳עט געוואָרן איינע פון די אָנגעזעענסטע פירערנס פון דייטשן רעוואָלוציאָנערן ארבעטער־קלאס: ראָזע לוקסעמבורג.

ראָזע לוקסעמבורג איז געווען א טאָכטער פון ווארשעווער אידישע עלטערן. נאָך זייענדיק א שילערן פון דער גאמנאזיע אינטערעסירט זי זיך מיט׳ן ארבעטער לעבן. לייענט פיל וועגן דעם קאמף פון די ארבעטער אויף דער גאנצער וועלט, און ווען זי ענדיקט די גימנאזיע ווערט זי איינע פון די גרינדערנס פון דער לינקער סאציאל־דעמאָקראטישער פארטיי פון פוילן און ליטע.

פוילן איז דאן געווען אונטער דער הערשאפט פון דער רוסישער צארישער רעגירונג און די רוסישע פאָליציי האָט אָנגעהויבן פארפאָלגן לוקסעמבורגן. זי אנטלויפט קיין דייטשלאנד און א דאנק אירע גרויסע פעאיקייטן ווערט זי פון די אָנפירנדיקע פערזענלאכקייטן אין דער דייטשער ארבעטער באוועגונג.

1905טן יאָר, ווען אין רוסלאנד ברעכט אויס די רעוואָלוציע, באַשליסט ראָזע לוקסעמבורג קומען צו הילף צו די פוילישע ארבעטער אין זייער קאמף קעגן דער צארישער רעגירונג. זי קען ניט בלייבן פון דערווייטן פון גרויסן קאמף וועלכן עס פירט די פוילישע ארבעטערשאפט פאר דער באפרייאונג. נאָך א קורצער צייט פון איר ארבעט אין פוילן ווערט זי ארעסטירט. זי אנטלויפט פון דער פוילישער תפיסה צוריק קיין דייטשלאנד.

ראָזע לוקסעמבורג איז געווען א גלענצנדע רעדנערן, טאלאנטפולע שרייבערן און זייער פייאיקע ארגאניזאטאָרן.

ווען עס ברעכט אויס די וועלט־מלחמה אין 1914, טרעט ראָזע לוקסעמבורג ארויס קעגן דער בלוט־באָד און דערפאר ווערט זי ארעסטירט. פון תפיסה שרייבט זי א גאנצע רייע בריוו פול מיט לעבן און האָפענונג אויף נייע, בעסערע צייטן.

אָט שרייבט זי צווישן אנדערש פון דער ברעסלויער תפיסה אין א בריוו פון 5טן דעצ. 1918: "איך פיל ווי איר ליידט פון דעם, וואָס עס גייען פארלאָרן יאָרן און מען "לעבט" גאָרניט! אָבער האָט געדולד! און מוט! מיר וועלן נאָך לעבן און איבערלעבן גרויסע זאכן. מיר זעען שוין איצט, ווי עס ווערט פארזונקען אן אלטע וועלט! יעדן טאָג — א שטיק, א נייער ריזן־בראָך . . . און דאָס סאמע קאָמישע איז דאָס וואָס דאָס רוב מערקט עס קיינער נים און מען מיינט, אז מען שפרייזט נאָך אויף דער פעסטער ערד". . .

ראָזע לוקסעמבורג האָט זייער ליב געהאט די נאטור. אירע אלע בריוו פון תפיסה זיינען דורכגעדרונגען מיט ליבע און פיעטעט צו די שיינקייטן פון דער נאטור. אלץ וואָס שיינעס איז איר ליב און נאָענט, הארציק און טייער.

אין א בריוו פון דעם 20טן יולי, 1917, שרייבט זי צווישן אנדערש:

"נעכטן אָוונט ארום ניין אזייגער האָב איך געזעען א פרעכטיק בילד. בשעת כ׳בין געלעגן אויף מיין געלעגער, האָב איך באמערקט אויפ׳ן שויב אן אָפשיין פון ראָזער פארב. דאָס איז פאר מיר געווען א חידוש, ווייל דער הימל איז געווען אינגאנצן גרוי. כ׳בין צוגעלאָפן צום פענסטער און געבליבן שטיין ווי א פאר׳כישופ׳טע. אויף דער גרויער איינטאָניקייט פונ׳ם הימל האָט זיך אין מזרח אויפגעטורעמט א גרויסער וואָלקן: זיין ראָזע פארב איז געווען אזוי איבער־ערדיש שיין. ער איז געווען אזוי ארויסגעריסן פונ׳ם גאנצן ארום אז ער האָט ממש אויסגעזעען, ווי א שמייכל, ווי א גערוס פונ׳ם אומבאַקאנטן ווייט. איך האָב פריי אויפגעאָטעמט און אויסגעשטרעקט ביידע הענט צו דעם צויבערלאכן בילד. אויב עס זייען פאראן אזוינע פארבן, אזוינע פאָרמען איז דאָס לעבן שיין, עס לוינט זיך לעבן. אמת, כ׳האָב זיך שטיף א צי געטאָן מיט די בליקן צו דעם ליכטיקן בילד און לאנג געשלונגען פון אים יעדן ראָזעווען שטראַל".

אין תפיסה זיצט ראָזע לוקסעמבורג ביז נאָוועמבער 1918טן יאָר. א פאָר חדשים נאָר איז זי געווען אויף דער פריי און געהאָלפן דער ארבעטערשאפט אין זייער קאמף פאר א נייעם לעבן.

דעם 15טן יאנוואר, 1919, איז זי צוזאמען מיט קארל ליבקנעכטן דער־הרג׳עט געוואָרן.

כבוד איר אנדיינקען.

עסט און טאנצט אין דעם
מאַרלבאָראַ האָטעל
וויניפעגער סאמע פאָפולערער דאון טאון האָטעל
מיין דיינינג רום — 6 ביז 8.30 נ. מ. טעגלאך
דינער $1.00 קיינע קאָווער טשארדזשעס

באנוצט זיך מיט די קאָלומס
— פון —
"דאָס אידישע וואָרט"
פאר אלע
היימישע און געשעפט
אנגעלעגנהייטן

פון וואָך צו וואָך

יהואש׳ס יאָרצייט

דעם 11טן יאנוואר ווערט 3 יאָר זינט ס׳איז געשטאָרבן אונזער דיכטער "יהואש" (שלמה בלומגארטן). אן ארטיקל וועגן אים וועט זיין געדרוקט אין קומענדיקן נומער "קינדער ווינקל".

קינדער ארבעטן

פאר די לעצטע 3 יאָר האט זיך די צאָל ארבעטנדיקע קינדער אינ׳ם עלטער אונטער 16 יאָר ריזיק פארגרעסערט. אינ׳ם יאָר 1928 האט מען אין די פאראייניקטע שטאאטן ארויסגעגעבן 150 טויזנט דערלויבענישן פאר קינדער אונטער 16 יאָר צו ארבעטן. אינ׳ם יאָר 1929 זיינען אזוינע דערלויבענישן ארויסגעגעבן געוואָרן 220 טויזנט און אין 1930 שוין 270. בכלל ארבעטן שוין איצט איבער א מיליאָן קינדער אינ׳ם עלטער פון 7 ביז 16. די עלטערן זיינען ארבעטסלאָז און די קינדער ארבעטען — וואָס איז דער שכל אין דעם? שרייבט קינדער.

ארגענטינע פאר אידישע שולן

אין בוענאָס־איירעס איז געשאפן געוואָרן א גרויסער הילפס־קאָמיטעט לטובת די אידיש־וועלטלאכע שולן אין פוילן. אין קאָמיטעט זיינען פארטראָטן א גאנצע ריי אינסטיטוציעס. דער קאָמיטעט איז צוגעטראָטן צו אן ענערגישער ארבעט. דער חודש נאָוועמבער איז פראָקלאמירט געוואָרן אלס דער אקציע־חודש. אלע פריינט פון דער אידישער שול זיינען מאָביליזירט געוואָרן פאר דער ארבעט. אומעטום האָט דער רוף צו העלפן די אידישע שולן אין פוילן ארויסגערופן באגייסטערונג. אין אלע פאבריקן און געשעפטן, וואו ס׳זיינען באַשעפטיקט אידישע ארבעטער און אנגעשטעלטע, זיינען געשאפן געוואָרן קאָמיטעטן, וועלכע האָבן דורכגעפירט די ביישטייערונג. די הויז־זאמלונג קומט פאר יעדן זונטאג. צו דער דאָזיקער ארבעט האָבן זיך געמאָלדן צענדליקער פריינט. אין זייערע באריכטן צום הויפט־אקציע־קאָמיטעט האָבן די זאמלער איבערגעגעבן וועגן דער גרויסער סימפאטיע, מיט וועלכער מען באגעגנט זיי אומעטום.

שמואל אייזנזאפט טויט

שמואל אייזנזאפט, דער באוואוסטער היסטאָריקער פון דער פראָפעסיאָנעלער (יוניאָן) באוועגונג איז געשטאָרבן אין מאָסקווע. זיין ווערק "די ערשטע שריט פון דער פראָפעסיאָנעלער באוועגונג אין רוסלאנד" ווער גענוצט ווי א טעקסטבוך אין אוונט שולן און העכערע קורסן.

דער גרעסטער ראדיום אוצר

דעם גרעסטן ראדיום אוצר אויף דער גאנצער וועלט פארמאָגט די ראדיום־סטאנציע ביי בערלין. זי פארמאָגט א שטיק ראדיום וואָס וועגט גאנצע . . . 4 גראַם (א ניינציקסטער טייל פון א פונט...) דאָס דאָזיקע שטיקל ראדיום האָט דעם ווערט 400 טויזנט דאָלאַר.

איינשטיין וועגן שלום

דער באוואוסטער אידישער גאון און וויסנשאפטסמאן פראָפעסאָר איינשטיין, וועלכער ווײלט דאָ כדי דורכצופירן אייניקע עקספערימענטן האָט געהאלטן א רעדע פאר שלום צווישן פעלקער. די רעאקציאָנערסטע צייטונגען האָבן זיך נעבאָך געשעמט ניט צו דרוקן כאָטש א שטיקל פון זיין רעדע.

לעבט מען אויפ׳ן מארס

כדי עס זאָל קאָנען עקזיסטירן אן ארגאניש לעבן מוז א פלאנעט פארמאָגן: א פעסטן באָדן, לופט, וואָס פארמאָגט זויערשטאָף, שטיק שטאָף און וואסער. א חוץ דעם שפילט א גרויסע ראָל די דורכשניטלאכע טעמפעראטור. לויט די אויסרעכענונגען פון גרויסע געלערנטע איז זייער צווייפלהאפט צי מענטשן, אדער בכלל באַשעפענישן לעבן אויפ׳ן מארס, מחמת די דורכשניטלאכע טעמפעראטור מוז דאָרטן זיין צו א הייסע, א סך א סך הייסער ווי ביי אונז אויפ׳ן עקוואטאָר. מארס געפינט זיך, אדער באוועגט זיך ארום דער זון אויף א מהלך פון 227 מיליאָן מייל (אומגעפער). ער איז 57 מיליאָן מייל ווייט פון דער ערד.

—(:)—

ווער בין איך?

ער גיט זיין קלאַפּ יעדן טאָג.
זיין קלאַפּ איז שטארק,
ער איז אויף קלעפּ ניט קארג.
וואו זיין כעס פאלט,
ווערט א צייכן באלד.
ער קאָן בויגן,
ער קאָן ברעכן,
ער קאָן מאכן פון קורץ לאנג,
אז ער איז ביי אונז אין האנט.
ווער איז דאָס?

צוגעשיקט פון ליבע זעגנטנער.

דער ענטפער אויף שאראדע נו. 9 (פרייטאג, 19טן דעצ.), איז — איינשטיין.

געטראָפן האָבן עליק ספרינגמאן, לאה פאסטינסקי, שרה׳לע ליבקינד.

די קרוין פון דער וועלט

פון ל. גאָרעליק
(באלאדע)

קינדערלאך, אָט די מעשה וועט מען אפשר דערציילן אין 100 יאָר ארום.

האָט וועלט אירע שומרים אויף וועגן צעשטעלט
און זעלנער צו זוכן און פרעגן:
צי האָט ווער געזעען די קרוין פון דער וועלט —
ביי עמיצן דאָ אויף די וועגן?

א קרוין וואָס פון גין־גאָלד געגאָסן איז זי,
באזעצט מיט די טייערסטע שטיינער,
וואָס האָט ערשט געגלאנצט אויפ׳ן קאָפּ פון דער וועלט —
נאָר עס האָט ניט געזעען זי קיינער.

יאָמערט די וועלט, מיט פארבראכענע הענט
הערט ניט אויף וויינען און קלאָגן:
אזא גאָלדענע קרוין! אזא טייערע קרוין!
וואָס נאָר פאר מלאכים צו טראָגן!

און הייליק איז זי דאָך געוועזן ביי מיר
און געטלאך פאר יאָרן און יאָרן;
און פלוצלונג אזוי ווי פון אונטער די הענט
איז זי דאָך ביי מיר ניט געוואָרן.

און וואָס וועל איך טאָן אָן מיין טייערער קרוין,
ווי וועל איך יום־טובים איצט מאכן!
קוקן וועט מען אויף מיין נאקעטן קאָפּ,
באדויערן כלומרשט און לאכן.

זוך זעלנער אין וואלד און אין פעלד,
אין הייזער, אין גריבער און שטאלן.
און וואו נאָר א ווינקל און וואו נאָר בוים —
נאָר ס׳איז ווי אין וואסער פארפאלן.

איין מאָל פארנאכט ווען די זון האָט געשטיפט,
געשפילט זיך מיט פייער און פארבן;
דער טאָג ווי א חכם אן אלטער, האָט שטיל
גענומען זיך גרייטן צום שטארבן.

איז איינער א מידער מיט ברודיקע הענט,
אהיים פון דער ארבעט געגאנגען,
און ס׳האָט אויף זיין קאָפּ זיך געשפיגלט א קרוין
מיט פארנאכטיקער בלויקייט באהאנגען.

העי, מענשל פארשווארצטער, וואָס גייסטו דארט רואיק
און טראָגסט אויף צעפּאטלטע האָר
אזא קרוין?
ווי קומט עס צו דיר און וואו האָסטו גענומען
די טייערע, הייליקע, גאָלדענע קרוין?

די וועלט אין פארעלטערטן, פריצישן אנצוג,
א גלעזל אין אויג און א שטעקן אין האנט,
האָט בייז זיך צעשריען: אָט איז ער דער גנב!
אזוינס טראָגט א קרוין, אוי א שמאך און א שאנד!

אהער קומט, איר זעלנער, עס האָט זיך געפונען,
רינגלט ארום אים און רייסט עס אראָפּ!
און וועלט וועט צוריק זיין א וועלט ווי געוועזן
און טראָגן די הייליקע קרוין אויפן קאָפּ.

נאָר דאָ האָט דער מענש זיינע הענט אויפגעהויבן,
געגעבן א בליץ מיט די אויגן צו זיי,
האָט אויף דער קרוין זיך א בלוט פלעק באוויזן
און צארנדיק האָט געטאָן א געשריי:

צי זעסטו נישט, וועלט, אָט דאָס בלוט אויף דער קרוין?
דאָס האָט זיך פאר דורות געגאָסן פון מיר;
כדי דו זאָלסט קאָנען א קרוין אויף זיך אָנטאָן
און פאר מיר דעם באשאפער פארשליסן די טיר.

איצט האָב איך גענומען וואָס איך האָב באשאפן
און אלץ וואָס פון מיר איז געוועזן פארשטעלט;
די קרוין וועט דעם קאָפּ פון דער וועלט איצט באקרוינען,
נאָר איך בין פון היינט אָן און ווייטער — די וועלט!

רעטענישן

41. מיין טאטנס א זון און מיינער ניט קיין ברודער. ווער איז דאָס?

42. א גראָבע מאמע, א רויטער טאטע, א הויכער זון, א משוגע׳נע טאכטער.

43. מאן און ווייב, קורץ און לאנג, שווארץ און ווייס, ווער זיינען זיי?

44. גרין ווי גראָז — נאָך ניט דאָס: רויט ווי בלוט — נאָך ניט גוט: שווארץ ווי קויל — דאָס איז וואויל.

45. צוויי ברידער: איינער איז מיינער א פעטער, דער אנדערער נים. ווער איז ער?

—

די ענטפערס אויף די רעטענישן פון פרייטאג, דעצ., דעם 19טן זיינען: נו. 31 — א שלאָס; נו. 32 — א שוך; נו. 33 — נאָדל פאָדים; נו. 34 — א נאָדל; נו. 35 — דער שניי.

געטראָפן האָבן שרה׳לע ליבקינד (4 רעטענישן) לאה פאסטינסקי (1 רעטעניש).

א היים!
ווען איר זייט אוועק
פון דער היים
איז
לעווינס כשר רעסטאָראַן
47—49 מארטא סט.
בלויז די סאמע פרישע און בעסטע פראָדוקטן ווערן גענוצט אין אונזערע מאלצייטן און שטריינג כשר בהכשר הרבנים
ליכטיקע ריינע צימערן פאר געסט מיט דער בעסטער באדינונג
פאר חתונות, פארטיעס, באנקעטן און א. וו. האָבן מיר די פיינסטע אקאָמאָדיישאָן מיט א טאנץ פלאָר פאר 100 פּאָרלאך
מיר שטעלן צו מאלצייטן פאר אלע אונטערנעמונגען אויך אייסער אונזער אייגענעם פלאַץ
Levin's Commercial Kosher Restaurant
47-49 MARTHA ST. PH. 25 219

פטור געוואָרן פון
געז

וואָס די מייסטע מענשן רופן אומפארדייאונג איז עס געוויינלאך אן איבערפלוס פון זויערקייט אינ׳ם מאגן. די שפייז איז זויער געוואָרן. די מאָמענטאלע רפואה איז אן אלקאלאי וואָס נעטראליזירט זויערקייטן. אבער נוצט ניט קיין גראָבע מיטלען. נוצט וואָס אייער דאָקטאָר ראָט אייך.

די בעסטע הילף איז פיליפס׳ מילק אָף מאגנעזיא. פאר די 50 יאָר זינט איר דערפינדונג, איז עס פארבליבן סטאנדארד מיט דאָקטוירים. איר וועט קיין אנדער זאך ניט געפינען אזוי שנעל אין איר ווירקונג, אזוי ניט־שעדלאך, אזוי עפישענט.

איין טעמ׳לאָזע פולע לעפל אין וואסער נעטראליזירט א סך מאָל איר פארנעם אין עסיד. די רעזולטאטן זייען באלדיקע און שעדלאכע נאכווירקונגען.

ווען איר נאָר איינמאָל אויסגעפינען דעם דאָזיקן פערפעקטן מיטל וועט איר קיינמאָל ניט נוצן קיין אנדער זאך פאר קאָפּדרייטיקן, געז, געשווילאכצן, ניט־גוטקייט, שווינדלעניש, אומפארדייאונג, איבלקייט און א. וו. וואָס קומען פון אן איבערגעזויערטן מאגן און געדערים

זייט זיכער צו קויפן עכטע פיליפס׳. עס איז שטענדיק א פליסיקייט; קיינמאָל ניט געמאכט אין טאבלעט פארמע. גיט אכטונג אויפן נאמען פיליפס׳ אויף דער פלעשל. אלע דראָג סטאָרס — 50 סענט.

יאָרקטאָן, סאסק.

זינט די אידישע איינוואוינער אין יאָרקטאָן עקזיסטירן האָבן זיי אזא גייסטיקן פארגעניגן ניט געהאט ווי אין די לעצטע עטלאכע וואָכן. דעם 21טן דעצעמבער איז דורכגעפירט געוואָרן זייער א שיינער חנוכה קאָנצערט פון די ת״ת קינדער. א לעבעדיקע מנורה פון 7 קינדער איז דעקאָרירט געוואָרן און זיי האָבן געזונגען אין באגלייטונג פון פידל און פיאַנאָ ביי מר. י. טעסקי און מיס ד. קראל. עס איז געזונגען געוואָרן די ברכות פון חנוכה און מעוז צו ישועת. די קינדער האָבן דעקלאמירט אין (העברייאיש אידיש און ענגליש וועגן חנוכה. אויך פארשיידענע פארלעזונגען זיינען געגעבן געוואָרן. זייער א שיינע רעדע האָט געהאלטן רבי תורק ווי אויך מיס קראל וועגן דער איצטיקער לאגע אינ׳ם ציוניזם. אלע אָנוועזנדע זיינען געווען באגייסטערט פונ׳ם קאָנצערט.

מיט א וואָך פריער איז דורכגעפירט געוואָרן א באזאר לטובת דער תלמוד תורה פון דער לידיס אייד", וואָס האָט אריינגעבראכט אריבער $150. ביי דער געלעגנהייט וועלן מיר אויסדריקן א באזונדערן דאנק צו מרס. קאסדי, מרס. ראָזנבאלט, מרס. וואלינסקי, מרס. שעפער, מרס. באבין, מרס. ווייסמאן, מרס. ראטשטיין און מרס. לאסקין.

דעם 25טן דעצעמבער איז געפייערט געוואָרן א שמחה ביי מר. און מרס. לאסקין לכבוד זייער זונ׳ס בר־מצוה, טשארלי לאסקין. א שיינער טיש איז געדעקט געוואָרן פון כל טוב. פיל געסט און פריינט זיינען געקומען צו דער שמחה. דער בר מצוה האָט געהאלטן זייער א שיינע רעדע אין אידיש און ער האָט באדאנקט די עלטערן. אויך האָט גערעדט רבי תורק, דער מעלוועלער שוחט און נאָך אייניקע. דער עולם האָט פיין פארבראכט ביז שפעט ביינאכט.

דעם 28טן דעצעמבער איז פארגעקומען א שיינע שמחה ביי מר. און מרס. קאסדי, צו זייער זונס בר מצוה, דוד קאסדי. זיין ברודער פון וויניפעג און שוואגער, דר. גרין, זיינען געקומען ספעציעל צו דער שמחה. אויך זיינען געקומען אלע פון יאָרקטאָן און ארום יאָרקטאָן, א שיינע רעדע האָט געהאלטן דער בר־מצוה מיט א באגריסונג צו זיינע עלטערן.

דער עולם האט זיך אונטערהאלטן פון כל־טוב, וואָס איז געווען סערווירט ביז שפעט ביינאכט.

דעם 4טן יאנוואר האָבן די "לידיס הדסה" געמאכט א טיי ביי דער פרעזידענטן, מרס. ס. קראל. דורך א שטארקן אפּיל פון רבי תורק איז געזאמלט געוואָרן איבער $25 פאר דער הדסה.

אזוי ארום האָט זיך דאָס קליינע שטעטל, יאָרקטאָן, צוריק דערהויבן. אלע אידן אין יאָרקטאָן באגריסן הערצלאך מר. גייטענזאָן פאר דער גאנצער אויפלעבונג אין יאָרקטאָן, ווייל ווען ניט ער, וואלט דאָס אלעס ניט געווען.

מיט אכטונג, י. טעסקי.

פעלער אויסבעסערונג

מען בעט אונז צו קאָרעגירן, אז אסתר שעכטער האָט ביישטייערט א לאנדרי בעג צום בית יתומים און ניט קיין הענד בעג, ווי עס איז געווען געמאָלדן. מרס. שעכטער האָט אליין פארקויפט אלע ראפּלס.

דזשועל שאָרטענינג

איז א
כשר׳ע ריינע וועדזשעטייבל פעטקייט
און איז
"ניט פליישיג - ניט מילכיג"

פראָבירט עס פאר געבעקס אדער פאר פרעגלען און פאר יעדן אנדער מאכל. דזשועל שאָרטענינג מישט זיך אויס לייכט מיט מעל און עס קאכט זיך ניט ברענענדיק.

יעדער פעקל פון דעם כשר דזשועל שאָרטענינג האָט דעם הכשר פון רבי י. כהנאָוויטש, הויפט רב פאר מערב קאנאדע, און זיין איינענער האנט שריפט וואָס גיט אייך די פארזיכערונג אז עס איז כשר

דאָס נעקסטע מאָל ווען איר באקט, פרובירט די דאָזיקע בארימטע שאָרטענינג.

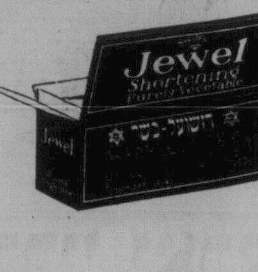

Swift Canadian Co.
Limited

Reliance Ink
100 פראָצענט פארענטע טענצעלעס
די טינט אויף וועלכער איר קענט זיך פארלאזן